

Institutionen för pedagogik och didaktik

Studiehandledning

Genus i vård/hälsa/lärande 7,5 hp

Höstterminen 2019

Helfart

Institutionen för pedagogik och didaktik

Stockholms universitet
Institutionen för pedagogik
och didaktik
106 91 Stockholm

Besöksadress:
Frescativägen 54
www.edu.su.se

Telefon: 08-16 20 00 (vxl)

Inledning

Vad som är kvinnligt och manligt är något som vi har lärt oss. Det är definitivt inte hugget i sten och oföränderligt. Det som beskrivs som kvinnligt respektive manligt är ofta varandras motsatser. Det finns stora skillnader mellan olika kulturer och mellan olika tidsepoker vad som klassas som kvinnligt respektive manligt. Under 1700-talet skulle män i överklassen helst ha långt lockigt hår, välvårdade naglar och vara måna om sin klädsel. Det var också helt i sin ordning att män grät offentligt. Inte mycket av detta finns med i 2000-talets definitioner av manlighet. Historien visar också att vad som var en "kvinnlig" syssla i en tid, ansetts som "manlig" i en annan. Exempelvis kan vi se hur läraryrket under väldigt lång tid var förbehållet männen, idag är majoriteten av lärarna på grundskolan kvinnor.

Ordet genus härstammar från det engelska ordet gender som betyder kön. Genusbegreppet introducerades av antropologer för att skilja mellan mäns och kvinnors natur och kultur, dvs. mellan biologi och social konstruktion. Begreppet syftade till att ta bort tankesättet om anatomins betydelse och istället verka för att uppmärksamma den socialt konstruerade kulturen där män och kvinnor förväntas vara och agera på ett visst sätt utifrån kön. Begreppet genus är med andra ord nära förbundet med teorier om konstruktion av kön. Genusvetenskap kan i sin tur förstås som en samlingsbeteckning på en rad olika könsteoretiska inriktningar som har det gemensamt att de studerar den sociala och kulturella konstruktionen av kön.

Att studera genus som ämne är att sätta strålkastarljuset på hur kön finns närvarande i oss och kring oss och vilken betydelse detta har för våra levnadsvillkor. Att intressera sig för genus handlar därför om att bli medveten om och intressera sig för hur det går till när "skillnader" mellan kvinnor och män befästs eller förändras. Vad är det för mekanismer som ligger bakom att män generellt på en samhälls nivå får högre lön än kvinnor och vad är det som gör att exempelvis sjuksköterskeyrket än idag ses som ett kvinnligt yrke?

I den här kursen ges en introduktion av vad begreppet genus står för. Vi kommer också att fördjupa oss i och diskutera hur genus formas inom vård/hälsa och undervisningssituationer.

Kursinformation

Kursansvarig lärare är Ingrid Andersson som nås enklast via e-post: ingrid.andersson@edu.su.se. Kursadministratör är Ian Henshaw: ian.henshaw@edu.su.se.

Förväntade studieresultat

Efter genomgången kurs förväntas studenten ha förmåga att

- Beskriva och förklara grundläggande genusvetenskapliga perspektiv
- Reflektera över genus betydelse i vård/hälsa och lärandesituationer
- Analysera hur genus som samhälls maktstruktur vidmakthålls och utmanas i vård/hälsa och lärandesituationer

Instruktioner seminarier

Tanken med seminarierna är att ni ska få möjlighet att bearbeta kurslitteraturen för att fördjupa er i den och få tillfälle att diskutera era reflektioner tillsammans med kurskamrater. Gruppdiskussionerna blir därmed ett tillfälle att resonera kring frågor som står i fokus för kursen. Förbered er inför gruppdiskussionerna genom att läsa kapitlen och reflektera på egen hand över de diskussionsfrågor som finns till varje seminarium. Dessa frågor ska ni sedan gemensamt bearbeta i grupperna.

OBS: Om du skulle ha förhinder vid något av seminarierna A-C och inte kan delta vid detta tillfälle ska du individuellt göra samma uppgift som finns till respektive seminarium som en ersättningsuppgift. Kompletteringen ska skickas till respektive seminarieledare. Omfång 2 sidor, 12 pkt Times New Roman, enkelt radavstånd. Ersättningsuppgift för seminarium D, se närmare under instruktionen för seminarium D.

Här följer instruktioner till de fyra seminarierna A, B, C och D:

Instruktioner seminarium A

Texterna som ska läsas inför seminariet är:

- Fanny Ambjörnsson (2004) "I en klass för sig"
- Hillevi Lenz Taguchi (2004) "In på bara benet"

När du läser Ambjörnsson och Lenz Taguchi kan det underlätta om du utgår från följande styrfrågor:

- Vilka är de centrala tankegångarna i texten?
- Vilka är de centrala begreppen och hur beskrivs dessa?
- Bedöm texten: vilka är dess poänger och varför?
- Vad har texten tillfört mitt eget tänkande? Vad säger texten just mig?

Instruktioner seminarium B

Inför detta seminarium ska ni ha läst kap 1 och 3 i Karin Gunnarssons avhandling *Med önskan om kontroll: figurationer av hälsa i skolors hälsofrämjande arbete* (2015).

Under detta seminarium ska ni också hålla en presentation i respektive smågrupper där ni beskriver och reflekterar kring ett antal genusvetenskapliga begrepp och perspektiv. Vilka begrepp och perspektiv som ni ska presentera läggs ut på mondo. Presentationen bör vara kring tio minuter lång.

Instruktioner seminarium C

Inför detta seminarium ska ni ha läst del 2 i Sara Ahmed (2017) *Living a feminist life* samt Hill Collins & Bilge (2016) *Intersectionality* kapitel 1.

- Vad menar Ahmed med *diversity work*?
- Hur beskrivs *intersectionality* som begrepp?
- Hur skulle vi kunna förstå intersektionalitet inom pedagogik? Ge exempel!

Instruktioner seminarium D

Vid seminariet D ska ni i mindre grupper diskutera varandras texter, dvs. genomföra en så kallad kamratgranskning. Ni ska inför seminariet lämna in en individuell text som sedan bearbetas vid seminariet. Uppgiftens omfattning ska vara max tre sidor, (12 pkt Times New Roman, enkelt radavstånd). Lämna in texten i Filsamling/Individuell skrivuppgift där du hittar en mapp för din respektive seminariegrupp. **Senaste inlämningsdatum är 20 september 2019 kl 15.00.**

Bilda grupper med tre personer där ni bestämmer vem som ska granska vems text. Skicka texterna till varandra. Se uppgiften som en förberedande instuderingsuppgift inför den individuella hemtentan. I texten får du öva på att tillämpa de begrepp och teorier som introducerats under kursen (svaren betygsätts alltså inte men skall fullgöras) och sedan även får kommentarer från en kurskamrat. Övningen gäller även referenshantering.

Varje seminariegrupp tar ansvar för att alla i gruppen ingår i varsin trio (ev kvartett om det är jämnt antal deltagare).

Instruktioner individuell text:

Uppgiften är ganska fri till formen och innebär att du ska göra en analys av en egen upplevd situation eller en uppställd frågeställning utifrån ett genusperspektiv. Exempelvis kan du beskriva en situation du själv upplevt där genus haft betydelse och sedan analysera hur just denna situation kan förstås utifrån ett genusperspektiv. Du kan i din analys också välja att utgå från en frågeställning som berör genus som exempelvis ”Vilken betydelse har genus i skolan/sjukvården?”. Exempel på analytiska frågor som kan ställas i många olika sammanhang är: ”Hur görs kön – traditionellt/icke traditionellt på olika platser/ i olika situationer/ i ert yrke?” ”Finns normer som går att identifiera? Hur ser dessa normer ut i förhållande till traditionell maskulinitet/ femininitet?”. Du får gärna ta upp andra kategoriseringar som du anser spelar roll för din frågeställning, t ex klass, etnicitet och sexualitet (se t ex Ambjörnsson som väver samman flera kategorier i sina analyser). Det är också viktigt att du för resonemang om hur genus som samhällslig maktstruktur reproduceras och fortlever, men också hur strukturer/diskurser utmanas.

Instruktioner till kamratgranskning

Bilda grupper med tre deltagare. Ni ombesörjer själva att söka rätt på er grupps texter, vilka finns på Mondo/Filsamling. I era grupper ska ni läsa igenom de övrigas textbidrag och närmare granska en av dessa. Era kommentarer av den text som ni speciellt granskar ska

sedan skriftligen sammanställas och efter seminariet lämnas till textens författare och läggs upp på Mondo/Filsamling.

Då du läser och kommenterar de andras texter, fokusera speciellt på följande punkter:

- Berör exemplet genus betydelse i vård/hälsa och lärandesituationer samt hur situationens uppkomst skulle kunna ha motverkats?
- Är exemplet tydligt beskrivet?
- Finns en röd tråd? Ge förslag på hur texten kunde struktureras på ett annat sätt som gör den tydligare.
- Används relevant kurslitteratur?
- Hur har författaren tolkat litteraturen? Finns det andra sätt att tolka litteraturen?
- Ge gärna förslag på litteratur som du upplever att författaren också skulle kunna använda och som inte nu används.
- Tillämpar författaren en korrekt referenshantering?

Tänk på era kommentarer syftar till att förbättra texternas kvalitet.

Frånvaro vid seminarium D

De som inte lämnar in någon text, gör ersättningsuppgifter enligt nedan:
En individuell text lämnas in, vilken ska uppfylla kriterierna enligt instruktionerna för seminarium D. Därutöver görs skriftliga kamratgranskningar av två texter enligt instruktionerna. Tänk på att du måste själv se till att du får tillgång till de texter som du ska granska.

Ersättningsuppgiften skickas sedan direkt till: ingrid.andersson@edu.su.se.

Kunskapskontroll och examination

Obligatoriska uppgifter består av följande delar:

- a) Aktivt deltagande vid alla seminarier.
- b) Aktivt deltagande vid kamratgranskningsseminarium samt skriftlig inlämning dels av egen uppgift dels av granskningen av en annan students skrivuppgift.

- c) Individuell hemtentamen där studenten demonstrerar sitt uppnående av lärandemålen.

Hemtentan betygsätts med en sjugradig målrelaterad betygsskala (se betygskriterier för betygen A-F nedan) och är det betyg som registreras för kursen som helhet.

Individuell hemtentamen:

Instruktionerna till den individuella hemtentamen kommer att publiceras på Mondo, se datum nedan. Din text ska vara en självständigt skriven text, som Du själv har författat. Den ska vara skriven på dator i ett dataprogram (sarat i word eller pdf), och vara språkligt väl genomarbetad. Citat, referat och anföringar ska vara korrekt angivna. I texten ska det framgå att du satt dig in i och tillgodogjort dig kurslitteraturen, men också att Du förmår föra ett självständigt och underbyggt resonemang kring de frågor som behandlas.

Referenshantering ska vara konsekvent.

**Den individuella hemtentamen publiceras på Mondo den 25 september 2019, kl 8:00.
Inlämning den 2 oktober 2019, senast kl. 23.59.**

Plagiat

Det är givetvis tillåtet att citera andra källor, men såväl direkta citat som indirekta referat måste alltid vara försedda med korrekta och fullständiga referensuppgifter. Att kopiera eller skriva av ett kortare eller längre avsnitt och ange sig själv som författare till texten är förbjudet. Det betraktas som plagiat. Man får inte heller kopiera sina egna texter som man fått godkända i andra kurser, sk. självplagiat. Ett exempel på plagiat är att ordagrant eller nästan ordagrant skriva av en text (detta innefattar även delar av en text och enstaka meningar) och inte ange varifrån detta kommer. Plagiat kan även anses vara fallet om du använder andras text så att du får den att framstå som din egen. Andras text kan exempelvis utgöras av kurslitteratur och/eller texter du funnit på nätet eller en studiekamrats hemtentamen. Plagiat betraktas som ett grundläggande brott, inte enbart mot en etablerad forskningsetisk kod, utan även mot ett allmänt förhållningssätt vad gäller egna och andras texter. Plagiat är otillåtet fusk och blir alltid föremål för ett disciplinärende, som kan leda till avstängning. Vid SU kontrolleras texterna mot en databas.

Fusk

Som student vid Stockholms universitet ansvarar du för din egen utbildning. Som en del i ditt ansvar ingår att känna till de regler som finns för studier, examination och för att vistas i lokaler och utnyttja resurser. Enligt de regler som gäller för universitetet får disciplinära åtgärder bland annat

	vidtas	mot	student	som:
•	med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas,			
•	stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen.			

Disciplinärenden behandlas i Stockholms universitets disciplinnämnd. Påföljden kan bli varning eller avstängning för en tid av 1-6 månader. Information om Stockholms universitets regler för examination och disciplinärenden finns på Stockholms universitets webbsida www.su.se/regelboken. Lärare är skyldig att anmäla grundad misstanke om fusk till rektor och disciplinnämnden.

Betygskriterier

A

Lärandemålen uppfylls utmärkt i alla delar. Studenten visar mycket väl utvecklad kunskap om kursens innehåll. Studenten visar kvalificerad förmåga att i beskrivningar, analyser och resonemang behandla kursens olika innehåll på ett mycket självständigt, nyanserat och reflekterande sätt. Skriftliga uppgifter har en utmärkt disposition med genomtänkt och logisk uppbyggnad, röd tråd och tydliga rubriker samt mycket bra referens- och språkhantering.

B

Lärandemålen uppfylls mycket väl i alla delar. Studenten visar mycket goda kunskaper samt mycket god förmåga att i beskrivningar, analyser och resonemang behandla kursens olika innehåll på ett självständigt och reflekterande sätt. Skriftliga uppgifter har en mycket god disposition med genomtänkt och logisk uppbyggnad, röd tråd och tydliga rubriker samt god referens- och språkhantering.

C

Lärandemålen uppfylls väl. Studenten visar god kunskap och förståelse samt god förmåga att i beskrivningar, analyser och resonemang behandla kursens olika innehåll med viss självständighet. Skriftliga uppgifter har en god disposition med genomtänkt och logisk uppbyggnad, röd tråd och tydliga rubriker samt god referens- och språkhantering.

D

Lärandemålen uppfylls tillfredsställande. Studenten visar tillfredsställande kunskap och förståelse på en grundläggande nivå i förmågan att i beskrivningar och resonemang behandla kursens innehåll. Skriftliga uppgifter har en tillfredsställande disposition med överlag genomtänkt och logisk uppbyggnad, röd tråd samt tillfredsställande referens- och språkhantering utan betydande tillkortakommanden.

E

Lärandemålen uppfylls basalt. Studenten visar kunskaper och förståelse på en acceptabel nivå men med begränsad grad av självständighet och förmåga att i beskrivningar, analyser och resonemang behandla kursens olika innehåll. Skriftliga uppgifter har en disposition med ansats till genomtänkt och logisk uppbyggnad, röd tråd utan betydande brister samt delvis inkorrekt referens- och språkhantering.

Fx

Texten behöver kompletteras på ett mindre omfattande sätt. Tänkbara brister kan vara något/några av följande: Studenten knyter inte an till kurslitteraturen tillräckligt frekvent eller använder inte den obligatoriska litteraturen. Referenser saknas stundtals eller är felaktiga. Någon del av texten är oklar och behöver utvecklas.

F

Texten behöver skrivas om på ett mer omfattande sätt. Tänkbara brister kan vara något/några av följande: Instruktionerna för uppgiften har inte följts. Kurslitteratur saknas eller används på ett begränsat sätt. Brister syns i förståelse av litteratur. Språkanvändning och/eller disposition gör texten svår att förstå. Referenser saknas i stor utsträckning.

Kursvärdering

Kursen utvärderas genom en digital enkät som blir tillgänglig vid kursens slut. Länk till kursvärderingen läggs antingen ut på Mondo eller skickas på mejl till samtliga registrerade studenter.

Kurslitteratur

Obligatorisk litteratur:

Ahmed, Sara (2017). *Living a feminist life*. Durham: Duke University Press (Finns som e-bok, del 2)

Ambjörnsson, Fanny (2010). *I en klass för sig: genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. [Ny utg.] Stockholm: Ordfront (Tidigare upplaga går också fint)

Collins, Patricia Hill & Bilge, Sirma (2016). *Intersectionality [Elektronisk resurs]*. Cambridge: Polity (Kapitel 1)

Gunnarsson, Karin (2015). *Med önskan om kontroll [Elektronisk resurs] : figurationer av hälsa i skolors hälsofrämjande arbete*. Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2015
Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-116008> (Kap 1 och 3)

Lenz Taguchi, Hillevi (2014). *In på bara benet. En introduktion till feministisk poststrukturalism och subjektivitetsteori*. Malmö: Gleerups. (Det går också att läsa upplagan från 2004)

Valbar litteratur utifrån eget ämnesområde (välj minst 1 bok):

Danielsson, Ulla. (2010). *Träffad av blixten eller långsam kvävning. Genuskodade uttryck för depression i en primärvårdskontext*. Avhandling. Umeå universitet. (Finns som e-bok)

Bromseth, Jane & Darj, Frida (red.) (2010). *Normkritisk pedagogik – makt, lärande och strategier för förändring*. Lund: Studentlitteratur

Eidevald, Christian. (2009). *Det finns inga tjejbestämmare. Att förstå kön som position i förskolans vardagsrutiner och lek*. Avhandling. Högskolan i Jönköping. (Finns som e-bok)

Szebehely, Marta & Evy Gunnarsson (2009). *Genus i omsorgens vardag*. Stockholm: Gothia

Strömberg, Helén & Eriksson, Henrik (2006). *Genusperspektiv på vård och omvårdnad*. Lund: Studentlitteratur

Wijma, Barbro, Smirthwaite, Goldina och Swahnberg, Katarina (red). (2010). *Genus och kön inom medicin- och vårdutbildningar*. Lund: Studentlitteratur